

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за прво тромесечје 2010. године

Тржиште осигурања	2
Учесници на тржишту	2
Структура портфеља осигурања	3
Билансна сума и билансна структура	4
Показатељи пословања	7
Солвентност	7
Квалитет имовине	7
Покривеност техничких резерви	7
Ликвидност	8
Аутоодговорност	9
Закључак	9

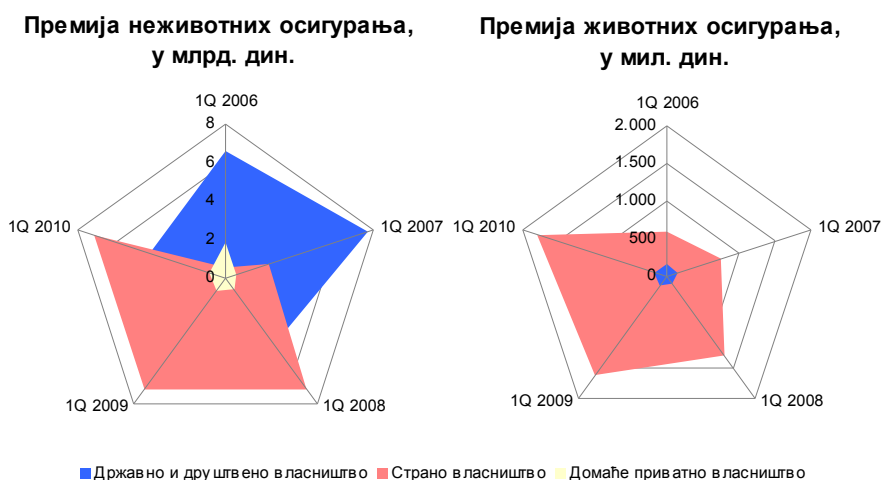
Тржиште осигурања

Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

У првом тромесечју 2010. године послује 26 друштава за осигурање, од којих су, посматрано према истом периоду претходне године, два новооснована и то једно за обављање послова животних осигурања, а једно за обављање послова реосигурања. Искључиво пословима осигурања бави се 22 друштва, а само пословима реосигурања 4 друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бавило се 7 друштва, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а и животним и неживотним осигурањем 6 друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала од 26 друштава за осигурање у 2009. години 19 је у већинском страном власништву, 7 друштава је у домаћем.

Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем green field лиценци (11 од 2005. године), друштва за осигурање у страном власништву у 2009. години бележе и раније преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 92%, премији неживотних осигурања са 59,1%, укупној имовини са 63,8%, као и у броју запослених са 68,3%.

Остали учесници на тржишту

Осим друштава за осигурање на тржишту послује и: 15 банака, 73 правна лица, 121 предузетник, док је сертификат за заступање односно посредовање добило 10.133 физичка лица¹.

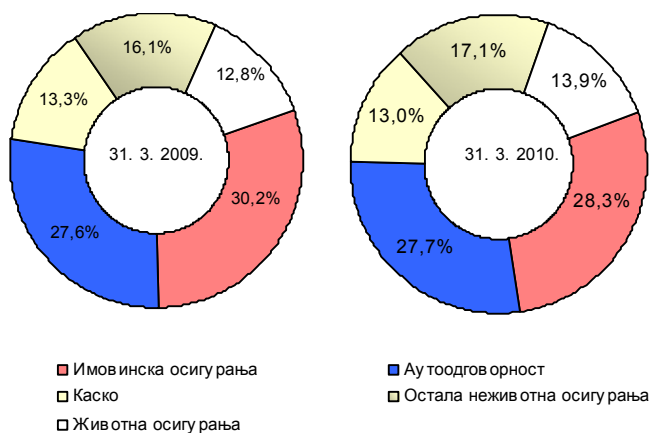
Структура портфеља осигурања

Укупна премија у првом тромесечју 2010. године износила је 14,1 млрд. динара (141 мил. евра или 189 мил. USD)² и представља пораст од скромних 2,4% у односу на исти период претходне године, што је очекивана последица утицаја финансијске кризе, кроз изложеност сектора осигурања, између осталих, ризику пада потражње за производима осигурања.

У структури премије учешће неживотних осигурања износило је 86,1%, док је учешће животних осигурања износило 13,9%. Пораст учешћа животних осигурања са 12,8% у истом периоду претходне године последица је пораста тих осигурања од 11%, али и скромног раста премије неживотних осигурања од 1,1% у првом тромесечју 2010. године.

Структура премије у првом тромесечју 2010. год. је слична структури у истом периоду 2009. год. уз бележење највећег учешћа осигурања имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине имовинска осигурања у укупној премији од 28,3%, иза којих следе осигурање од одговорности због употребе моторних возила са 27,7% и осигурање моторних возила – каско са 13%.

Укупна премија према врстама осигурања у првом кварталу 2009. и првом кварталу 2010. године

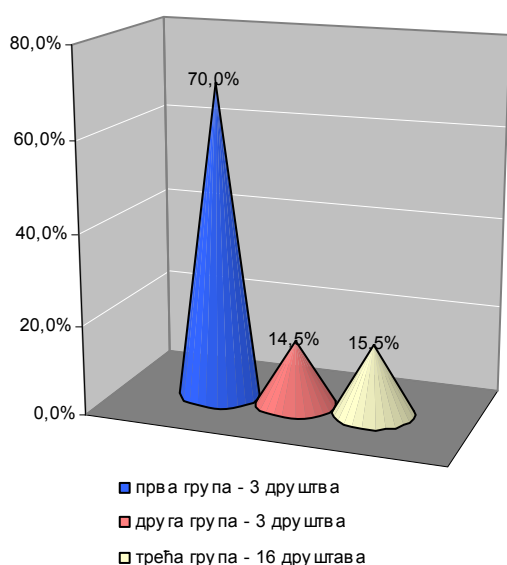
¹ Стање на дан 14. мај 2010. године.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. март 2010. године.

Очекивани ефекти финансијске кризе у виду пада премије необавезних осигурања су се одразили и у првом кварталу 2010. год. кроз бележење пада премије имовинских осигурања од 4,1%. Премија осигурања моторних возила – каско, која је током 2009. бележила пад, овог пута бележи раст од 0,6%.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у

**Учешће у укупној премији
по реег групама, први квартал 2010.**

укупној премији, другу 3 друштва са учешћем мањим од 15% и трећу 16 друштава са мање од 3%, указује на смањење концентрације портфеља у односу на исти период претходне године када је прва група од 3 друштва покривала 72% тржишта, друга, коју су чинила три друштва 14,2% и трећа, коју је чинило 15 друштава 13,8%.

Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање, је умерена са

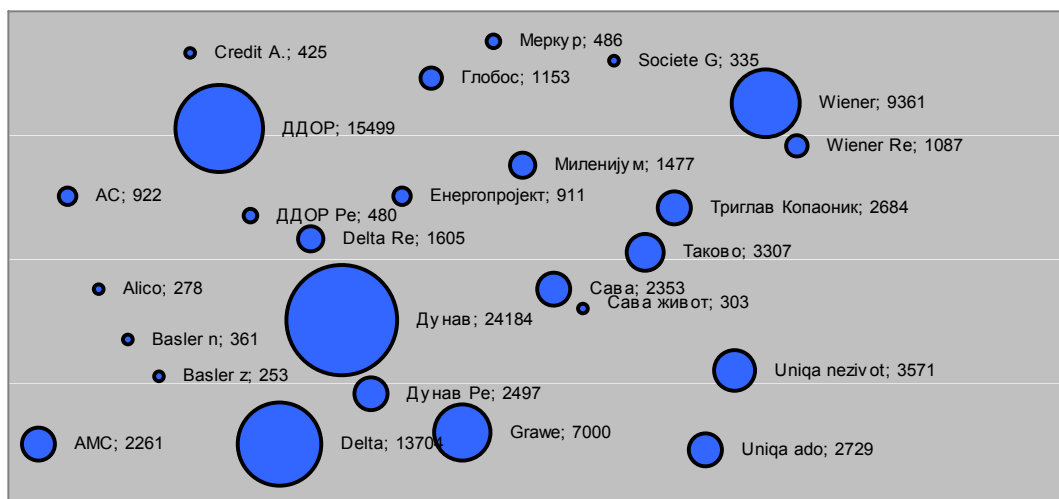
тенденцијом даљег смањивања и то са 1387 у првом тромесечју 2009. године на 1216 у првом тромесечју 2010. године.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање, у поређењу са првим тромесечјем 2009. године, повећана је у првом тромесечју 2010. године за 16,4%, односно са 91,3 млрд. дин. на 106,2 млрд. дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31.12. 2009.
у мил. дин.

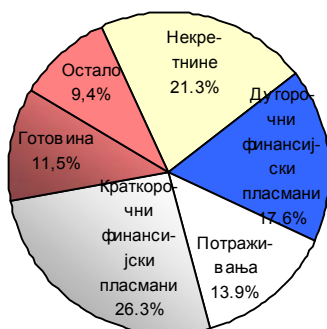

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31.3.2010. године, претежно учешће од 58,5% исказује и даље обртна имовина (од чега на краткорочне финансијске пласмане 28,9%, а на потраживања по премијама 10,3%), док се 41,5% односи на сталну имовину (од чега 22,1% на дугорочне финансијске пласмане, а 18,3% на некретнине и опрему).

У поређењу са први тромесечјем 2009. год. када је учешће обртне имовине износило 60,3% (од чега краткорочни финансијски пласмани 26,3%, потраживања по премијама 13,9%), а сталне имовине износило 39,7% (од чега је учешће некретнина износило 21,3%, а 17,6% дугорочних финансијских пласмана) може се закључити да се структура активе није значајније променила, осим убрзанијег раста дугорочних пласмана у односу на некретнине, с једне стране, као и даље тенденције опадања учешћа потраживања у оквиру обртне имовине (са 13,9% на 10,3%), с друге стране, док доминантност овог учешћа припада и даље краткорочним финансијским пласманима.

**Структура aktive
на дан 31. 03. 2009.**

**Структура active
на дан 31. 03. 2010.**

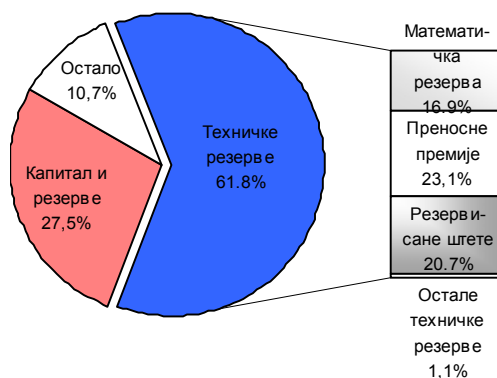

Структура пасиве

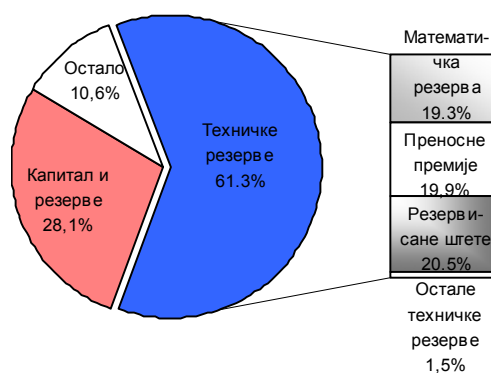
У структури пасиве на дан 31.3.2010. године техничке резерве исказују учешће од чак 61,3%, а капитал и резерве 28,1%.

У поређењу са структуром пасиве у истом периоду претходне године, техничке резерве задржавају претежно високо учешће у пасиви. Раст техничких резерви у посматраном периоду износи 14,2% и то са 56,4 млрд. динара на 64,4 млрд. динара, при чему највећи пораст у структури ових резерви је имала математичка резерва са стопом од 31,9%.

**Структура пасиве
на дан 31. 03. 2009.**

**Структура пасиве
на дан 31. 03. 2010.**

Показатељи пословања

Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 31.3.2010. год. је износила 13,6 млрд. дин., а гарантна резерва 25,4 млрд. дин. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 193,56%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 192,13%.

Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2009. години и првом тромесечју 2010. год. респективно износи 39,31% и 38,59% и говори о побољшању способности друштава да измире своје обавезе.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће је на задовољавајућем нивоу, уз забележено смањење са 10,66% у 2009. години на 9,64% у првом тромесечју 2010. године. На промену вредности овог показатеља у 2010. години у односу на 2009. годину у овим друштвима утицао је номинални пад наведених облика активе.

Покривеност техничких резерви

Осим адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да врши улагање средстава зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рачности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а у циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у првом тромесечју 2010. године уочава се нешто боља покривеност техничких резерви у односу на 2009. годину. Наиме, према подацима

достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у првом тромесечју 2010. године износи 97,82%, док је у 2009. години износила 94,19%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе, као и покривеност техничких резерви прописаним облицима активе уз уважавање диверсификације пласмана у првом тромесечју 2010. године су задовољени и у истом су износу од 101,5%.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у првом тромесечју 2010. године највећим делом биле су покривене депоновањем код банака са 29%, готовином са 20%, потраживањима за недоспеле премије осигурања са 11% и хартијама од вредности са 17%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у хартије од вредности са 74%, а затим следи депоновање код банака са 20%.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у првом тромесечју 2010. год. износи 107,24%, а у 2009. години је износио 105,26%, што указује на побољшање које је резултат нешто бржег раста посматране имовине у односу на краткорочне обавезе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у првом тромесечју 2010. године износи 218,49%, а у 2009. години је износио 216,81%. Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ обртних средстава умањених за залихе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима у првом тромесечју 2010. године се бавило 11 друштава.

Раст укупне премије аутоодговорности у односу на први квартал 2009. године износи 2,7%.

Концентрација портфеља у овом сегменту је смањена обзиром да у првом тромесечју 2010. год. три друштва покривају 58% тржишта, док су у истом периоду претходне године покривала 61,3% тржишта.

Закључак

Из упоредних података трећег тромесечја 2010. год. и истог периода 2009. год. може се закључити да се наставља, иако успорен, позитиван тренд стања и развоја на тржишту осигурања:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 16,4% и то са 91,3 млрд. дин. на 106,2 млрд. динара;
- Остварено је повећање капитала од 18% , тј. са 25,1 млрд. динара на 29,6 млрд. динара;
- Остварено је повећање техничких резерви од 14,2%, уз њихову побољшану покривеност (98%) у односу на претходни период;
- Укупна премија од 14,1 млрд. дин. је за 2,4% већа од премије у првом тромесечју претходне године;
- Учешће неживотних осигурања од 86,1% у укупној премији је смањено, али и даље доминантно. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст, док код необавезних осигурања као што су имовинска осигурања бележи пад, што је последица изложености сектора осигурања утицају глобалне финансијске кризе;
- Животна осигурања повећавају своје учешће у укупној премији од 12,8% на 13,9%;
- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је умерена;
- Број друштава за осигурање повећан је са 24 на 26, уз смањење броја запослених на 10.948 по стопи од 9,6%.

Кључне области којима би друштва требало да се баве су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерне контроле, унапређење управљања ризицима,

унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.

Посебно треба истаћи бављење питањем предстојеће имплементације одредаба директиве Solvency II публиковане у децембру 2009. године. Нови законски оквир, чији рок примене је 31. октобра 2012. године, подразумева чвршће захтеве за адекватношћу капитала и процесом управљања ризицима друштава.